

Sang og kommunikation i vuggestuen

Om sangaktiviteters kommunikative potentiale for vuggestuebørn

IRENE SALLING KRISTENSEN, LEKTOR OG VIDENSMEDARBEJDER I SPROGPÆDAGOGISK PRAKSIS, PÆDAGOGUDDANNELSEN HOLSTEBRO, VIA UNIVERSITY COLLEGE

Denne artikel udspringer af min deltagelse i forsknings- og udviklingsprojektet *Sproglig praksis og sprogligt læringsmiljø i vuggestuen* (2018-2019). Sammen med Line Møller Daugaard og Marie Højholt undersøgte jeg vuggestuens sproglige praksis, og hvad børn og voksne gør med og gennem sprog i løbet af hverdagen i institutionen¹. Et af fundene i projektet var, at sangaktiviteter udgør en særlig velegnet ramme for vuggestuebørns kommunikative deltagelse. Projektet viste også, at den pædagogiske praksis i forbindelse med sangaktiviteterne er afgørende for børnenes deltagelsesmuligheder. Det er disse fund, artiklen vil være centreret om.

Artiklen hviler på en forståelse af vuggestuebørn som kompetente sprogbrugere med mange forskellige stemmer, dvs. på en anerkendelse af de små børns mange forskellige kommunikative udtryk (Daugaard, 2020). Men også på en forståelse af vuggestuebørn som sårbare kommunikatører (Daugaard, 2020), idet deres kommunikative bidrag i høj grad er nonverbale, utydelige og ufuldstændige (Højholt, 2020). Det betyder, at det kan være svært for pædagogerne at få øje på og at understøtte vuggestuebørnenes kommunikative deltagelse. Her kan et fokus på sangaktiviteters kommunikative potentiale være relevant. I den ramme, som sangaktiviteterne udgør, er det muligt for børnene at deltage kommunikativt på forskellig vis og for pædagogerne at understøtte børnenes deltagelsesmuligheder.

” I den ramme, som sangaktiviteterne udgør, er det muligt for børnene at deltage kommunikativt på forskellig vis og for pædagogerne at understøtte børnenes deltagelsesmuligheder.

Artiklen indledes med en case, som er baseret på mit feltarbejde i det nævnte projekt. Casen viser, hvilken rolle og betydning sangaktiviteter kan have i vuggestuens hverdag, og hvordan pædagogerne kan understøtte børnenes kommunikative deltagelse i aktiviteterne. Efter casen ser jeg på, hvordan vuggestuebørn kan deltage kommunikativt i sangaktiviteter på fire forskellige måder, og på, hvordan disse deltagelsesformer kan forholde sig til hinanden. Jeg har fokus på planlagte og pædagoginitierede sangaktiviteter, men jeg beskæftiger mig også med, hvordan de voksenstyrede aktiviteter har indflydelse på børnenes egne spontane sang på andre tidspunkter i vuggestuens hverdag. Jeg peger dernæst på en række pædagogiske opmærksomhedspunkter, som kan styrke børnenes deltagelsesmuligheder i sangaktiviteterne.

1 Læs mere om projektet i Daugaard (2020).

I artiklen dækker betegnelsen 'pædagoger' over alle ansatte i vuggestuen, herunder pædagogmedhjælpere. Alle fotos i artiklen stammer fra mit feltarbejde i projektet.

Case: sangaktiviteter i vuggestuens hverdag

Klokken er ca. 8.30 i vuggestuen. Inde på hver af stuerne er børn og voksne ved at gøre klar til den daglige morgensamling. De sidder sammen rundt om et stort bord, og pædagogerne har fordelt sig jævnt ud blandt børnene. Som sædvanligt skal de synge tre sange. Først synger de en velkomstsang, hvor der bliver sunget om hvert enkelt barn, og hvor barnets navn bliver nævnt. Derefter synger de to sange, der har forbindelse til det læreplanstema², som de har fokus på lige nu. Alle sangene er med fagter, og nogle af sangene indeholder også karakteristiske lyde som for eksempel "BANG". Pædagogerne har som altid medbragt en lille kuffert, hvor der er genstande med tilknytning til sangene. I dag skal de synge Lille Peter Edderkop, så derfor er der en legetøjsedderkop i kufferten. Børnene sidder med edderkoppen på skift, og før og efter sangen snakker børn og voksne om edderkopper. Mens de synger sangene, iagttager børnene de voksne og hinanden. De lytter, og nogle af børnene synger lidt med. Alle børnene laver fagter til sangene og synger med, når de skal råbe "BANG". Mens de synger, ser de voksne opmærksomt rundt på børnene. Efter de har sunget, fortæller en af pædagogerne eventyret De tre Bukke Bruse, samtidig med hun gennemspiller eventyret med rekvisitter fra et lille bordteater. Og så er det blevet tid til formiddagsmad.

Billede 1: Fælles sangaktivitet ved morgensamling i vuggestuen udgør en velegnet ramme for børnenes kommunikative deltagelse.

Senere på dagen, da børnene har spist frokost, skal de ud og sove til middag. Børnene bliver gjort klar på skift, og mens de venter på deres tur, leger de på stuen. Et af de store vuggestuebørn begynder at synge en sang fra morgensamlingen. Hun synger flere vers fra ende til anden, og de andre børn på stuen deltager ved at gøre fagterne til sangen.

Billede 2: Barn sætter en sangleg i gang med andre børn, mens de alle venter på at blive puttet til deres middagskur.

² I dagtilbudslovens § 8 nævnes seks læreplanstemaer, som alle vuggestuer og børnehaver skal arbejde med (Retsinformation.dk)

Sangaktiviteters kommunikative potentiale

Som min indledende case viser, kan sang og sanglege udgøre en væsentlig del af hverdagen i vuggestuen – både som en aktivitet igangsat af de voksne og som noget, børnene selv sætter i gang. Sangaktiviteterne rummer et stort kommunikativt potentiale for børnene, for her kan de dels lytte og observere, dels kommunikere verbalt og nonverbalt sammen med de andre børn og med de voksne. Sangaktiviteterne udgør altså en ramme for et kommunikativt samspil, hvor børnene har mulighed for at deltage på flere måder. I sangaktiviteterne kan børnene således både møde andres kommunikative udtryk og selv udtrykke sig kommunikativt.

Med udgangspunkt i data fra mit feltarbejde i projektet *Sproglig praksis og sprogligt læringsmiljø i vuggestuen* vil jeg nu vise, hvordan vuggestuebørn på forskellig vis kan deltage kommunikativt i sangaktiviteter. Min analyse af data tager afsæt i den danske forsker i musikpædagogik Sven-Erik Holgersens fire deltagelsesstrategier (Holgersen, 2002, kap. 6).

” Min analyse af data tager afsæt i den danske forsker i musikpædagogik Sven-Erik Holgersens fire deltagelsesstrategier.

Vuggestuebørns kommunikative deltagelse i sangaktiviteter

I sin ph.d.-afhandling, *Mening og Deltagelse* (Holgersen, 2002), har Holgersen undersøgt 1-5-årige børns deltagelse i musikundervisning. Holgersen har fokus på, hvordan børnene deltager musikalsk, mens jeg er optaget af, hvordan børn deltager kommunikativt. Jeg anvender derfor Holgersens deltagelsesstrategier med et andet fokus, end han selv gør, men det essentielle i begge sammenhænge er børns deltagelsesstrategier i en musikalsk kontekst.

Vuggestuebørns sang ser ud og lyder anderledes end større børns, da de mindre børns kommunikative deltagelse i sangaktiviteter i højere grad er karakteriseret ved lytning og nonverbal kommunikation. Netop af den grund finder jeg Holgersens deltagelseskategorier meget relevante, idet de tydeliggør de mindre børns særlige og varierede deltagelse baseret på deres mange forskellige stemmer (Daugaard, 2020).

Holgersen opererer med fire deltagelsesstrategier, som han kalder reception, imitation, identifikation og elaboration. Det er forskellige deltagelsesstrategier, som barnet anvender, alt efter hvad der giver mening for det i den aktuelle situation. Holgersen understreger, at strategierne ikke er hierarkiske sådan at forstå, at det ikke er bedre at deltage i sangaktiviteter på den ene end på den anden måde. De fire strategier præsenteres i de følgende afsnit og suppleres efterfølgende med observationer fra mit feltarbejde i vores projekt.

Reception

Billede 3: Vuggestuebørn iagttager pædagogs nonverbale kommunikation i en sangaktivitet.

Holgersen beskriver reception som det at lytte, se og røre. Når barnet deltager receptivt i en sangaktivitet, betyder det altså, at barnet lytter til sangen, ser på fagterne og de andres nonverbale kommunikation samt interagerer med fysiske genstande, der eventuelt indgår i aktiviteten, som for eksempel den tidligere omtalte legetøjsedderkop. Reception er en nonverbal form for deltagelse og stiller derfor særlige krav til pædagogen. Hun skal være meget opmærksom på barnets kropssprog, for eksempel blikretning og ansigtsudtryk, og skal sætte ord på barnets nonverbale kommunikation. Holgersen pointerer, at reception ikke er en passiv deltagelsesform, men en form for modtagende

deltagelse, hvor barnet modtager indtryk, som kan komme til udtryk på et senere tidspunkt, for eksempel som imitation.

Imitation

Imitation forekommer i en sangaktivitet, når børnene for eksempel efterligner fagter og karakteristiske lyde i sangen. Imitation er til forskel fra reception både synlig og hørbar, så her er det nemmere for pædagogen at blive opmærksom på barnets deltagelse og understøtte den med øjenkontakt og anerkendende respons. Imitation kan også forekomme i en forsinket form, hvor barnet deltager receptivt i sangaktiviteten, men på et senere tidspunkt imiterer sangens fagter og lyde. Det er et eksempel på, at deltagelsesstrategierne ikke er opdelt i faser, men kan optræde parallelt i et barns liv.

Billede 4: Vuggestuebørn imiterer pædagogernes fagter i en sang.

Identifikation og elaboration

Også den tredje og den fjerde deltagelsesform, identifikation og elaboration, er hørbare og synlige, og også her skal pædagogerne være opmærksomme på samt respondere på børnenes kommunikative bidrag. Ved identifikation identificerer barnet sig med den person (for eksempel en pædagog), som i første omgang har præsenteret sangen for barnet, og barnet gengiver her sangen i sin helhed, inklusive fagter med videre. Ved elaboration tilføjer barnet sangen et nyt element, for eksempel ny tekst eller nye fagter.

Observationer af børns deltagelsesformer

I mit feltarbejde observerede jeg ved flere lejligheder et barn, som sang ét eller flere vers af en sang med original tekst og melodi. Det skete for eksempel i forbindelse med et af hverdagens mellemrum (Ahrenkiel, 2013, s. 17), hvor en gruppe børn legede frit rundt på stuen, mens de ventede på deres tur til at blive gjort klar til middagslur, og mens en pædagog ryddede op efter frokosten. Her sang barnet uopfordret tre-fire vers fra en kendt sangleg, mens hun udførte de tilhørende fagter. Hun identificerede sig hermed med pædagogen og overtog hendes rolle som initiativtager til og leder af aktiviteten. De andre børn accepterede hendes nye position og deltog i sangaktiviteten ved at imitere og udføre fagterne, som de plejede. "Hvis vi har sunget én om formiddagen, kan hun selv synge den for de andre om eftermiddagen. Og det er jo helt vildt" (fra interview med pædagog fra mit feltarbejde).

Samme barn elaborede ved flere lejligheder også kendte sange ved for eksempel at sætte en ny tekst på en allerede kendt melodi. Igen skete det på eget initiativ, og mens pædagogen var på sidelinjen og i gang med nogle praktiske opgaver. Helt konkret skete det blandt andet, da børn og voksne var på en gåtur til en nærliggende sø for at undersøge dyrelivet og lokalmiljøet. På vej hjem – mættet af indtryk og klar til frokost og middagslur – sad barnet i klapvognen og sang sin hjemmedigtede sang. Den nye tekst havde ikke umiddelbart forbindelse med den aktuelle kontekst, men omhandlede Lego, som øjensynligt spiller en stor rolle i pigens liv.

Holgersen understreger, at deltagelsesstrategierne ikke er aldersbestemte. I mine data er det dog udelukkende det netop omtalte barn, som var det ældste barn på stuen, der deltog gennem identifikation og elaboration. De to deltagelsesformer forekommer derfor sjældent i mine data. Når Holgersens og mine data viser noget forskelligt i forhold til deltagelsesformernes aldersafhængighed, kan det skyldes, at han har fokus på musikalsk deltagelse, hvor jeg har fokus på kommunikativ deltagelse, som i højere grad er afhængig af børnenes sproglige udviklingsniveau og dermed også deres alder.

Det er bemærkelsesværdigt, at identifikation og elaboration i mine data aldrig forekommer som en del af de vokseninitierede og planlagte sangaktiviteter i forbindelse med morgensamlingen. De to deltagelsesformer ses derimod i andre dele af institutionens hverdag; som nævnt i forbindelse med børnenes leg og en gåtur og desuden i forbindelse med spisning. Ydermere er det bemærkelsesværdigt, at identifikation og elaboration i disse situationer finder sted uden vokseninput og på børnenes eget initiativ, hvor ét barn fungerer som igangsætter af andre børn.

Man kan se af mine data, at børnene i sangaktiviteterne i morgensamlingen primært er optaget af reception og sekundært af imitation. Børnene er altså optaget af alle de verbale, nonverbale, fysiske og visuelle indtryk, de modtager i sangaktiviteterne, og af at efterligne sangens fagter. Jeg antager, at børnene grundet deres sproglige udviklingsniveau endnu ikke er i stand til at deltage gennem identifikation og elaboration. Disse to deltagelsesformer forudsætter, at børnene er i stand til at producere verbalt sprog, og de er derfor mere krævende deltagelsesformer. Men de voksenplanlagte sangaktiviteter har ikke desto mindre en vigtig funktion for børnenes identifikation og elaboration, idet aktiviteterne bidrager med sange, som børnene måske senere kan identificere sig med og udvide som i eksemplet ovenfor. Her er det en pointe, at sangene skal være så enkle og genkendelige, at det er muligt for vuggestuebarnet at foretage en sådan overførsel på egen hånd.

Mine data viser altså, at ligesom tilfældet var med imitation, kan identifikation og elaboration også optræde forsinket. Det er endnu et eksempel på, at forskellige deltagelsesstrategier kan anvendes parallelt hos det samme barn i løbet af dagen eller en anden tidsperiode.

Som vi har set nu, rummer sangaktiviteter et stort kommunikativt potentiale for vuggestuebørn. Børnene kan deltage kommunikativt på forskellig vis og både som modtagere og afsendere af sangaktiviteternes forskellige kommunikative dele, herunder fagter, mimik og ord. Det er også blevet klart, at børnenes deltagelsesformer kan variere i løbet af dagen afhængigt af konteksten.

Men vuggestuebarnet er en sårbar kommunikator (Daugaard, 2020) og har behov for meget stilladsering (Hagtvet, 2004, s. 47) for at kunne deltage kommunikativt i institutionens hverdagsliv. Det gælder også barnets kommunikative deltagelse i sangaktiviteter. Hvordan pædagogerne konkret kan stilladsere vuggestuebørnenes kommunikative deltagelse i planlagte sangaktiviteter, handler resten af artiklen om.

Pædagogisk praksis i sangaktiviteter

En planlagt morgensamling med et hovedindhold af sangaktiviteter som beskrevet ovenfor udgør en stilladserende ramme om vuggestuebørnenes kommunikative deltagelse. Den faste form med tre sange i en bestemt rækkefølge og med en gentagelse af sangene over tid udgør en genkendelig og dermed tryk og understøttende kontekst for børnenes deltagelse (Burgård, 2017, s. 16). Der er en række pædagogiske handlinger, som yderligere kan understøtte sangaktiviteternes kommunikative potentiale. Børnenes nonverbale og verbale deltagelse i sangaktiviteterne forudsætter endelig nærværende pædagoger, som

får øje på og følger op på børnenes forskelligartede kommunikative deltagelse. Jeg vil nu pege på en række punkter, som pædagoger kan være opmærksomme på i forhold til deres praksis i sangaktiviteter¹.

Sang og genkendelighed

Når man som pædagog vælger sange til vuggestuens morgensamling eller en anden sammenhæng, hvor der fast indgår en række sange, er det vigtigt at tænke på rækkefølgen, som sangene skal synges i. Det er en god idé at indlede med en sang, hvor alle børnenes navne nævnes. Hermed får børnene ejerskab til sangaktiviteten, og deres motivation for at deltage øges (Burgård, 2017, s. 72). I mit feltarbejde så jeg for eksempel en dreng, som først begyndte at lave sangens fagter (imiterede), da hans eget navn blev nævnt – men bagefter fortsatte han med at lave fagter, da de andre børns navne blev nævnt og desuden i de efterfølgende sange.

Det er også vigtigt at vælge enkle sange med mange gentagelser og en simpel melodi, da børn i vuggestuealderen ellers har svært ved at deltage i sangaktiviteterne. Som det er antydnet ovenfor, kan sangvalget også have betydning for børnenes mulighed for at gentage sangene (identificere sig med) og udvide dem (elaborere) i en anden kontekst og på eget initiativ.

Sang og krop

Vuggestuebørn lærer primært gennem kroppen og kommunikerer i høj grad også med deres kropssprog. Fagter kan derfor hjælpe børnene til at lære sangene og til at deltage nonverbalt i at ”synge” dem (imiterere) (Burgård, 2017, s. 30). Her er det også værd at diskutere, om børnene skal sidde i/på stole ved et bord, når de skal synge, eller om de hellere skal sidde frit på gulvet. Når børnene sidder sammen ved bordet, er der i højere grad mulighed for at fastholde deres koncentration (Burgård, 2017, s. 101). I mit feltarbejde så jeg kun længerevarende samspil mellem børnene indbyrdes, når de var placeret sammen ved et bord, såsom ved morgensamlingen. Men på gulvet har børnene større mulighed for at bevæge sig rundt og deltage mere kropsligt i sangaktiviteterne. Det kan derfor også anbefales at lave sangaktiviteter på gulvet, hvor der er fokus på kropslige udtryk. Det kan for eksempel ske ved leg med en faldskærm, hvilket jeg også observerede i mit feltarbejde.

Sange og fysiske genstande

Hvis pædagogen vælger at inddrage fysiske genstande i sangaktiviteterne, for eksempel i form af legetøjsting samlet i en lille kuffert eller stofpose, får børnene mulighed for både at se, røre ved og interagere med genstande, som har en forbindelse til de sunge sange (Burgård, 2017, s. 12). Genstandene kan desuden danne udgangspunkt for en samtale samt understøtte børnenes forståelse af ordene i sangene. Talesprog kan være meget abstrakt for vuggestuebørn, og de konkrete genstande kan, også selvom det er i form af legetøj, styrke sprogforståelsen. Både det at se på, interagere med og tale om de fysiske genstande støtter således vuggestuebørnenes kommunikative deltagelsesmuligheder i sangaktiviteterne.

Også billeder relateret til sangene, for eksempel et billede af Lille Lise og hendes hue, kan virke stilladsende i forhold til børnenes deltagelse. Billederne hænges op i børnehøjde på steder i institutionen, hvor børnene ofte kommer – på stuen, på badeværelset og på gangarealerne. På den måde opstår der nemmere fælles opmærksomhed (Tomasello, 2006) og samtale om billederne mellem børn og pædagog eller mellem børnene indbyrdes. Og ligesom med de fysiske genstande virker billederne understøttende for børnenes sprogforståelse. Børnene kan desuden selv vælge en sang ved enten at pege på en legetøjsfigur

3 Hør mere om disse opmærksomhedspunkter i filmen Når de små synger (ucviden.dk)

Billede 5: Billeder med forbindelse til sange, der synges i vuggestuens hverdag, kan styrke børnenes mulighed for at være igangsætter af en sangaktivitet.

Billede 6: Nærhed og nærvær fra pædagogerne i sangaktiviteterne styrker børnenes kommunikative deltagelsesmuligheder.

eller et billede og dermed også have indflydelse på og være igangsætter af en sangaktivitet. Begge dele kan styrke børnenes motivation for at deltage.

Sang og nærværende pædagoger

Vuggestuebørns sprog skal ofte ses og ikke høres, forstået på den måde, at mindre børn i høj grad anvender nonverbal kommunikation frem for talesprog. Det stiller store krav til pædagogen om at være ikke bare i nærheden af børnene, men også være nærværende over for dem (Larsen et al., 2018, s. 75 og s. 78). Pædagogerne må derfor overveje deres placering i forhold til børnene og sørge for at være i øjenhøjde med dem, både når man sidder ved bordet, og når man sidder på gulvet. Pædagogerne må være nærværende fysisk såvel som mentalt og være kommunikativt sensitive, så de er klar til at følge op på børnenes forskelligartede kommunikative initiativer (Højholt, 2020). På billede 6 ovenfor kan man se en gruppe børn og to voksne være sammen om at synge. På gulvet imellem dem ligger et sanghæfte, og børnene peger på forskellige sange, som de voksne så synger sammen med dem. I dette tilfælde er pædagogerne sensitive over for børnenes nonverbale kommunikation, nemlig deres pegen og blikretning, og følger op ved at synge de sange, som børnene vælger på denne måde. Nærvær og nærhed forudsætter

selvfølgelig et vist antal voksne pr. barn, hvilket kan være en udfordring. Derfor ligger de planlagte sangaktiviteter bedst om formiddagen, hvor der typisk er flest pædagoger på stuen.

” I dette tilfælde er pædagogerne sensitive over for børnenes nonverbale kommunikation, nemlig deres pegen og blikretning, og følger op ved at synge de sange, som børnene vælger på denne måde.

Opsamling og perspektivering

Som beskrevet ovenfor har projektet *Sproglig praksis og sprogligt læringsmiljø i vuggestuen* blandt andet vist, at sangaktiviteter kan udgøre en god ramme og et godt afsæt for vuggestuebørns kommunikative deltagelse. Deres deltagelse kan finde sted flere steder i institutionens hverdagsliv, herunder i de voksenplanlagte sangaktiviteter og i børnenes egen inddragelse af sangene i deres leg og øvrige hverdagsliv. Børnenes deltagelsesmuligheder skal understøttes af pædagogerne gennem deres nærvær og deres øvrige pædagogiske praksis i sangaktiviteterne.

Vuggestuebørn er sårbare kommunikatører (Daugaard, 2020), da deres kommunikation i høj grad er nonverbal, utydelig og ufuldstændig, og det kan derfor være vanskeligt for pædagogen at få øje på og respondere på det lille barns særlige kommunikative udtryk (Højholt, 2020) – også i sangaktiviteter. Her kan Holgersens (2002) deltagelseskategorier måske fungere som et sæt analytiske briller for pædagogen til at blive opmærksom på, hvordan vuggestuebarnet deltager kommunikativt på forskellige måder i sangaktiviteter. Holgersen har et bredt deltagelsesbegreb, idet han forstår deltagelse i sangaktiviteter på flere måder, der spænder fra at lytte til en sang til selvstændigt at ændre på en kendt sang. Holgersens deltagelseskategorier er derfor særlig velegnede til at indfange det lille barns særegne deltagelsesformer. Ved hjælp af hans kategorier kan pædagogen i højere grad blive bevidst om vuggestuebarnets forskellige former for kommunikativ deltagelse i sangaktiviteter. Hermed får pædagogen et blik for vuggestuebarnet som en kompetent kommunikator (Daugaard, 2020), og således har pædagogen et godt grundlag for at udvikle sin sangpædagogiske praksis. Projektet viser altså, at et fokus på sangaktiviteter i vuggestuens hverdag kan bidrage til at styrke de små børns sproglige og kommunikative kompetencer.

Referencer

- ▶ Ahrenkiel, A., Nielsen, B. S., Schmidt, C., Sommer, F., & Warring, N. (2013). *Daginstitutionen til hverdag – den upåagtede faglighed*. Frydenlund.
- ▶ Burgård, M. (2017). *Musikleg. Sjove musikalske aktiviteter til dagtilbud*. Dafolo.
- ▶ Daugaard, L. M. (2020). Eftermiddagsmad i vuggestuen: et rigt kommunikativt og socialt rum. *Viden om Literacy*, nr. 28.
- ▶ Hagtvæt, B. E. (2004). *Sprogstimulering. Tale og skrift i førskolealderen*. Alinea.
- ▶ Holgersen, S. (2002). *Mening og Deltagelse. Iagttagelse af 1-5-årige børns deltagelse i musikundervisning*. Danmarks Pædagogiske Universitet.
- ▶ Højholt, M. (2020). "Nnnghø!" – jeg vil dig noget! Om de mindste vuggestuebørns kontaktformer og pædagogernes kommunikative responsivitet. *Viden om Literacy*, nr. 28.
- ▶ Kristensen, I. S., Daugaard, L. M., Østerbye, T., & Højholt, M. (2019). *Når de små synger*. UC Viden.
- ▶ Kristensen, I. S. (2016). Sprogarbejde i pædagogisk praksis. I: Gravesen, D. T. (red.), *Pædagogik. Introduktion til pædagogens grundfaglighed* (kap. 6). Hans Reitzels Forlag.
- ▶ Retsinformation. *Dagtilbudsloven*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/2>
- ▶ Stanek, A. H., Larsen, M. R., & Mikladal, S. S. (2018). *Små børns hverdagsliv – situeret pædagogisk faglighed i vuggestue og dagpleje*. Frydenlund.
- ▶ Tomasello, M. (2006). Social-Cognitive Basis of Language Development. I: Brown, K. (red.), *Encyclopedia of Language & Linguistics* (2. udg., vol. 11, s. 459-462). Elsevier.

Om forfatteren

Irene Salling Kristensen er lektor og vidensmedarbejder i forskningsprogrammet Sprogpædagogisk praksis, Pædagoguddannelsen Holstebro, VIA University College. Hun underviser og forsker i sprogpædagogik i dagtilbud og er optaget af sproglige læringsmiljøer i vuggestuens og børnehavens hverdag.

